

Mátyás trónörökös nélkül

A törökellenes háborúkban a magyar király többször is szövetkezett a román vajdákkal

Mátyásnak két feleségétől gyereke nem született, egy házasságon kívüli kapcsolatából származó fiát pedig környezete nem akarta utódként elfogadni, miközben második felesége társuralkodói státust kért a királytól. Közben a török elleni hadra a román vajdákkal szövetkezett.

(folytatás lapunk augusztus 2-i számából)

Mátyás király első felesége Pogyebrád György cseh király leánya Katalin volt. Az esküvőt 1463. május 1-jén tartották. 1464 januárjában azonban a királyné életét vesztette. Ezután mind többen emlékeztek Mátyást arra, hogy ha nem születik fiú utódja, az általa aláírt szerződés értelmében országa a Habsburgoké lesz. Hunyadi Mátyás igyekezett mindent elkövetni, hogy magának feleséget szerezzen. A menyasszonykeresésben sokáig nem volt szerencséje. Leginkább német választófejedelmi családokkal próbálkozott, de tervei sorra elakadtak. Így jutott el végül a nápolyi király leányához, Beatrixhez.

Mátyás és Beatrix

Beatrix nagy pompával érkezett Székesfehérvárra, hogy még az esküvő előtt királynévá koronázzák. Az esküvőre 1476. szeptember 15-én került sor. Nagy befolyást gyakorolt férjére, s rajta keresztül a magyar politikára. Azonban egyre jobban izgatta egy szomorú tény: meddő volt. Mátyásnak tehát egyik házassága sem hozott gyermekáldást. A korabeli feljegyzések szerint hosszabb viszonyt folytatott egy osztrák grófnóval, Barbara Edelpeckkel, aki fiút szült neki. Viszont a törvénytelen fiú – aki 1473. április 2-án született – nem örökölhette a trónt. A születő magyar-osztrák fiút Corvinnak nevezték a Hunyadi címről. Corvin János ráadásul sántának született, s ez a testi hiba meghatározta későbbi életét is. Nem volt eléggé önálló ember, soha nem is tudott volna méltó utóda lenni apjának. Bár Mátyás tisztában volt azzal, hogy fia nem uralkodásra termett, mégis a későbbi időszakban mindent elkövetett, hogy Jánost törvénytelen volta ellenére is utódjául ismertesse el a főurakkal.

Beatrix ugyanis azt forgatta a fejében, hogy férje után ő fog Magyarországon uralkodni. Királynők gyakran uralkodtak Európában, és éppenséggel Nápolyban is. Beatrix szilárdan meg volt győződve arról, hogy előbb-utóbb ő is megszerezheti a magyar trónt. Kezdetben Mátyás nem mutatta ki ellenkezését felesége elképzeléseivel, de Beatrixnak naponta látnia kellett a felnövő Corvin Jánost, aki élő bizonyítékát képezte Mátyás trónutódlási elképzeléseinek. Ekkor Beatrix győzködni kezdte a királyt, tegyen valamit, mert ha vele valami történne „akkor ő akar a helyébe lépni.”

Mátyás a fiát akarta helyzetbe hozni

Trónja utódlásának kérdése a király hangulatát is befolyásolta. A király élete végéig nem mondott le arról a tervéről, hogy utóda Corvin János legyen, ezért ráiratta családi birtokai egy részét. Fia már kilencévesen hercegi rangot kapott, s szinte a Felvidék egyharmada az ő birtokává vált. Ez azonban nem kárpótolhatta hiányos-

ságait, amit a nagyurak gyakorta Mátyás tudtára is adtak. Viszonylag kevés híve biztosította Mátyást arról, hogyha eljön az idő, akkor a fia mellé áll a királyi trón biztosításáért. Beatrix közben egyre erőszakosabban követelte Mátyástól a társuralkodói státus megadását. Mátyás sok tekintetben engedett a kérésnek, ami nem növelte népszerűségét a nagyurak előtt. Azzal, hogy folyton rájuk erőltette János fiát utódként, megosztotta a nemességet. Mátyás király azzal a tudattal élte utolsó éveit, hogy halála után nemcsak külső, hanem belső ellenségei is lesznek fiának. Külföldön a csehek lengyel királya, Ulászló, III. Frigyes vagy annak Miksa fia lépett fel igénnyel a magyar koronáért. Magyarországon pedig felesége, Beatrix követelte magának a trónt. Beatrix már úgy tekintett Mátyásra, mint hatalmának akadályozójára. Egyre inkább nem királyné, hanem királynő akart lenni. Asszonyi diplomáciájának minden eszközét mozgásba hozta, hogy Corvin János felemelkedését megakadályozza. Hisztérikus magaviseletéből világossá vált, hogy Mátyás halála után ő akar király lenni, ami férjét később keserű panaszokra indította Beatrix nápolyi családtagjai előtt. A király kérte őket, tartásá vissza feleségét e veszélyes úton, amely a nőuralom zavarainak tenné ki az országot. Mátyás e kérdésben így fogalmazott Alfonso nápolyi trónörökösnek: „a magyarok inkább levágatják magukat egy szálig, semhogy asszonyuralmat eltűrjenek”. A nagyurak csak ámitották Beatrixt, hogy mellette állnak. Igazából senki sem mondta meg neki azt, hogy nő léte nem nyerheti el a királyi trónt. A főurak hitegették az idegen asszonyt, mert számukra ez így volt hasznos és kifizetődő.

Beatrix magatartása még körültekintőbb cselekvésre sarkallta a királyt, aki mindent elkövetett, hogy biztosítsa fia hatalmi állását. Mátyás fia érdekében sziléziai és ausztriai birtokokat lett volna hajlandó adni II. Ulászlónak.

Beatrix magatartása még körültekintőbb cselekvésre sarkallta a királyt, aki mindent elkövetett, hogy biztosítsa fia hatalmi állását. Mátyás fia érdekében sziléziai és ausztriai birtokokat lett volna hajlandó adni II. Ulászlónak, de elsősorban a Habsburg-ház jóindulatáért, ha ezek elfogadják fia magyar királyságát. III. Frigyes nem akart vele tárgyalni, mert az öreg császár hitt asztrológusainak, akik Mátyás korai halálát jövendölték. Fia, Miksa hajlandóságot mutatott a tárgyalásra, amelynek során a magyar uralkodó felajánlotta Ausztria visszaadását, amennyiben a Habsburgok lemondanak az 1463. évi szerződésbeli örökösödési jogokról, s elfogadják Corvin Jánost magyar királynak, aki feleségül venné majd Miksa leányát. A titkos megbeszélések már annyira előrehaladtak, hogy Miksa és Mátyás 1489 őszére találkozót beszélt meg.

Beatrix és Mátyás. A közös utód hiányában a Magyar Királyság sorsa később megpecsételődött

Mátyás elfogatja Vlad Ţepeşt

Az örökösödési családi viták azonban eltörpültek az országra nehezedő egyéb gondoktól. Mátyásnak sok erőfeszítésbe került, míg uralmát Magyarországon elismertette. A bizonytalan helyzetet kihasználták a havasalföldi és moldvai vajdák, különösen a kegyetlen Vlad Draculea (Ţepeş) havasalföldi vajda, aki egy csúriben 400 magyar kereskedőt megégettett. 1459. áprilisában 41 brassói kereskedőt karóba húzatott, 300 kalmárt pedig élve elégettett. Röviddel ezután váratlanul megtámadta Szeben környékét és a Barcaságot, ahol igen sok foglyot ejtett. A foglyokat karóba húzatta és azok ordítását hallgatva reggelizett.

1460 augusztusában újabb pusztító hadjáratot szervezett Dél-Erdélyben Omlás és Fogaras vidékén. A foglyul ejtett személyeket itt is karóba húzatta, valóságos karóerdőt hagyva maga után. 1462 novemberében – miután a szászok, a román vajdának a

a moldvai vajdával is leszámoljon. A székelyek csapatai is csatlakoztak a király seregeihez. Szokás szerint a székelyek megelőzték a királyi sereget, ők vették be az eltorlaszolt szorosokat és győzték le az ellenálló kisebb csapatokat. A 40 ezer katonából álló királyi had 1467. november 11-én az ojtózi szoroson hatolt be Moldva területére. A királyi sereg november 19-én elfoglalta Tatros mezővárost, majd Bákó városát. November 29-én szinte veszteség nélkül érkezett Románvásárig, ahol szintén győzelmet aratott. Ezután november 7-én elfoglalta Németvásárt (Târgu Neamţ). Innen Moldovabányába (Baia) indult seregével, melyet 1467. december 14-én el is foglalt. Itt a román vajda meglepetésszerűen éjjel támadta meg a királynak a mulatozás utáni állapotban lévő seregét. A csatában maga Mátyás is megsebesült, ami miatt kénytelen volt visszavonni seregét, amire különben a tél is kényszerítette. Ştefan cel Mare a visszavonuló királytól levélben kért bocsánatot és hűséget fogadott neki. A román vajda később megint hűtlen lett a magyar királyhoz, amikor Mátyást cseh háborúi ellentétbe hozták a lengyel királlyal, akit a magyarországi elégedetlenség királyuknak szemeltek ki és Magyarországra hívtak. Talán ekkor törhetett be a vajda a Székelyföldre, és hurcolt el székelyeket, akiket a Bandinus által fenntartott hagyomány szerint Kotnárra telepített.

A vászlói (Vaslui) ütközet

1474 őszén II. Mohamed török szultán elhatározta Moldva meghódítását, s mintegy 120 ezer emberből álló sereget küldött Ştefan vajda ellen. Ştefan mint vazallus, hűbérurának Mátyás királynak a segítségét kérte. Mátyás rendeletére Magyar Balázs erdélyi vajda 1474 decemberében 1800 páncélos magyar lovas küldött Moldvába és a székelyeket is utasította a hadműveletben való részvételre. A székelyek akkor – mint Badunario velencei követnek 1474. december elején írt jegyzékéből kitetszik – 46 ezer, íjjal és gerellyel felszerelt katonát állítottak ki.

A vaslui-i vagy Podul Înalt-i ütközetre 1475. január 10–14. között került sor. A csatában résztvevő ma-

gyarok 1475. január 24-én így rögzítették Tordán az erdélyi vajda jegyzőjének a január végi katonai eseményt: „István moldovai vajda hallván a törökök jövetelét, segítséget kapott a székelyektől és más szomszédoktól, a maga moldovai oláhjaiból pedig összegyűjtött mintegy ötvenezer embert. Fegyveres (páncélos) magyar 1800 jött. Látván azonban, hogy nyílt mezőn nem szállhat szembe a törökökkel, nehezen járható helyekre vonult vissza és felégette azt a vidéket, amelyen a törököknek előnyomulniuk kellett, hogy ne legyen élelmiszerük. A törökök néhány napig élelem hiányában szenvedén, hozattak maguknak élelmiszereket Havaselvéről szekerekkel és állatokkal. Hét török vezért bíztak meg azzal, hogy törjék át az élelmiszerszállítás elé emelt akadályokat, nem messzire attól a helytől, ahol a székelyek és István vajda hadai voltak. E hét török vezérrel az egyik szoros helyen szembeszálltak a székelyek és megverték őket, majd elszedték a töröknek szállított élelmiszereket. Látván, hogy a szerencse kedvez nekik, Remete-Szent-Pál napján, éppen keddi napon – 1475. január 10-én – olyan keskeny és sáros völgyben, ahol a törökök a völgy szoros volta miatt nem bírták a sereg-szárnyaikat az ütközetben kiterjeszteni, jókor reggel rátámadtak a törökökre. Kedden, szerdán éjjel-nappal erősen küzdöttek velük, de nem bírták a török sereget megmozdítani, mert nagy sokaság volt.

Végre csütörtökön hajnalhasadtával teljes erővel rájuk ütöttek és sokat megöltek közülük lándzsával és nyíllal. Látván a törökök, hogy nem bírnak ellenállani, hátat fordítottak és az oláhok, székelyek meg a magyarok utánuk eredvén, roppant nagy veszteséget okoztak nekik, s egyúttal a török basát, a császár fiát, Ali béget és még néhány török vezért elfogtak.”

Nemcsak az erdélyi vajda jegyzője írta le a magyar haderő fontosságát a vaslui-i ütközetben, hanem maga Ştefan cel Mare is beismerte a pápához küldött követi útján, hogy a vaslui-i győzelemhez a magyar-székely seregek is hozzájárultak.

(folytatjuk)